

**ОТВОРЕНО ПИСМО ДО НАУЧНАТА ОБЩНОСТ ОТ СЕЛСКОСТОПАНСКА
АКАДЕМИЯ
ВЪВ ВРЪЗКА С ДЕКЛАРАЦИЯ СРЕЩУ МЕТОДИТЕ НА ПРОВЕЖДАНЕ НА
РЕФОРМА В СЕЛСКОСТОПАНСКА АКАДЕМИЯ**

Селскостопанската наука на България отдавна е взета на прицел от управляващите с многобройни политически опити за реструктуриране, реформи, преобразуване, оптимизация.

Днес отново слушаме за предстояща структурна промяна в Селскостопанска академия. В работна група се обсъжда визия за Селскостопанска академия и оптимизиране на аграрната наука, която би трябвало да е в изпълнение на правителствената цел 19 „модернизация на аграрния бизнес чрез засилване ролята на селскостопанската наука”. (Програма на Правителството 2014-2018г.)

Подготовката на новата концепция за реформа е без участието на заинтересованите страни, а предложението за преминаването на значими научни звена в други структури е съвсем на „тъмно”. Това остана в полусенките на слуховите и загадките, в полупрозрачността. Без честно обсъждане, без факти, цели, конкретни резултати, без финансова обвързаност.

Слуховете, обаче, разпалват страсти, събуждат страхове и съмнения, че поредните неясни действия ще доведат до ликвидирание целостта на аграрната наука, ще закрийт цели направления в нея, които безвъзвратно ще бъдат загубени за практиката. Тези съмнения разбуниха и аграрната научна общност, предизвикаха „дебат” – толкова необходимата дискусия, в която се кръстосват мнения и тези, будят въпроси.

По голямата част от научната общност се възпротиви срещу „реформите на тъмно” в Селскостопанска академия и реагира светкавично с декларации и петиции. Няколко института не подкрепят декларацията на академичната общност и се въздържат да изразят позиция и сложат подпис. Остава отворен въпросът за солидарността на научните работници и могат ли те да се обединят в защита на българската аграрна наука с над 130-годишна история. Или отново се подчиняваме на девиза „**По мълчанието ни оценяват, по съгласието ни стимулират и издигат**”?

Днес, повече от всякога, управляващи и общественост трябва да чуят гласът на научната общност.

След като се заговори за "хартиената" концепция, зад която все още неизвестно прозира същинското торпилиране на аграрната наука, ясно и категорично ежедневно трябва да звучи гласът на академичната общност. Трябва да се пише и говори през медии, в публичното пространство, на форуми и срещи – какво е аграрната наука за отрасъл земеделие, колко е полезна и важна, какво трябва да съхраним, колко и кои научни продукти са нужни за българското селско стопанство и каква е фундаменталната роля на научната ни работа, какво ще загубим при условие, че се ликвидират цели научни звена и производства, колко висококвалифицирани специалисти ще загубим или ще запазим.

Известно ли е на управляващи и общественост през колко препятствия и трудности премина аграрната наука през изминалите години на преход?

През целият 25-годишен период държавата не гарантира финансирането на научноизследователската дейност в необходимата степен. Нередовното изплащане на работните заплати, но най-вече унижително ниското заплащане на труда доведоха до

сериозен отлив и напускане на хабилитирани научни работници от системата. Млади, способни селекционери бяха привлечени от чуждестранни семенни фирми. Спря притока на младите научни работници. Липсва цяло едно поколение, което да осъществи приемственост на научното поприще. Цял един период от десет–петнадесет години назад бе пропуснат, в който някои от нашите водещи селекционни институти можеше и трябваше да се превърнат в самостоятелни или смесени с чуждестранни фирми селекционни къщи. Бе пропусната възможността Академията да бъде законово обособена като независима, автономна и самостоятелна институция, по подобие на БАН или висшите учебни заведения.

Късно е да търсим виновни, въпреки че ги знаем, но днес никой не носи отговорност. Няма нужда да политизираме и посочваме за виновна една или друга партия, едно или друго управление – истината е, че всички те са длъжници на аграрната наука, защото цената на всички проведени до днес реформи се заплащат само от работниците и служителите. Ясно е, че през цялото време липсваше държавна политика и финансова подкрепа и целенасочено се насаждаше негативно отношение към аграрната наука от сменящите се управленски екипи.

Независимо от трудностите обаче и множеството противоречиви по характер и повратни периоди в стопанския живот на страната, земеделската наука оцеля - въпреки трудностите, въпреки непрекъснатото намаляване на числения състав, трансформирането на някои структури - разви се и съхрани достойнствата и традициите си до наши дни. Дори продължава да пази и сградите с отпаднала необходимост със стойност над 25 милиона.

Научните работници не са преставали да участват в редица международни проекти, както към МОН, по Шеста и Седма рамкова програма, с което добавяха приходи към оскъдното финансиране на системата.

Не бива да отричаме и мениджърските способности на редица учени да търсят възможности за повече собствени приходи чрез изпитване на хибриди на водещи чужди фирми в полетата на научните институти на договорни начала, чрез арендуване на земеделска земя, а освен това по този начин осигуряваха работни места и на специалисти, и на изпълнителски кадри в райони, където безработицата е над 25 %.

Ако искаме да запазим целостта на аграрната наука трябва да се противопоставим твърдо на унищожаването на традиционни висококачествени продукти и на войната срещу високо квалифицираните специалисти в областта на земеделската наука, както и на поредното закриване на работни места.

Днес витаят всякакви слухове, които пораждаат множество въпроси. Един от тях е, че ако от системата на Академията излязат онези седем института, за които се говори, то тогава числеността на останалите ще се намали и ще могат да се увеличат работните заплати. Трябва категорично да поясним, че такова нещо никога не се е случвало и няма как да се случи, защото бюджетът определя числеността, а не числеността бюджета. С намалението на числеността на персонала автоматично се намалява и фонд „Персонал”, респективно „работна заплата”.

Друга теза, която се лансира в пространството е да се намалят производствените звена, които членове на работната група, ангажирана с разработването на „концепцията” определят като "текезесета". Факт е, обаче, че тези научно-приложни звена носят приходи към бюджета на Академията, които се разпределят солидарно между всички звена в системата на академията. Интересно е защо академията ще се раздели с лека ръка със звена, които носят значителна част от приходите? МЗХ ще може ли да покрива изцяло необходимия бюджет на ССА без тези приходи? Противоречиво е и твърдението, че към Университетите и БАН ще преминат само

дублиращи научни звена, а в списъка на предложените звена има институти които са единствени по съответната научно-изследователска дейност.

Днес научната общност задава тревожни въпроси.

Защо създадената работна група е от външни учени от ВУЗ и БАН? По какви критерии се определи преминаването на едно или друго научно звено или държавно предприятие към университети и БАН? Защо от системата се извеждат печеливши и водещи научни звена? Как преминават активите на научните звена, в това число земя, сградов фонд, апаратура, оборудване? На кого остават пасивите? За пояснение ще отбележим, че ректор на един от ВУЗ заяви, че не желаят губещи звена и пасиви, а само активите. Това ли ще е правилната посока, която ще доведе до добри резултати - да отдадем печелившите структури, а пасивите да останат за сметка на оскъдния ни бюджет. Тези активи не са ли необходими на ССА и МЗХ?

За нас, като синдикати, остава висящ въпросът за съдбата на хората – работещи, висококвалифицирани специалисти, експерти, научни работници Как се уреждат трудовите им правоотношения при това реструктуриране? От години сме свидетели на рецидив в отношението към българския научен продукт и научната общност в България. Както и на реформи, проведени с цената единствено на съкратени работни места и съмнителна финансова ефективност. Анализът почти винаги липсва.

За аграрната наука е необходима финансова стабилност, автономност и самостоятелност.

Федерацията на независимите синдикати от земеделието подкрепя будната научна общност . Готови сме за честен разговор и всякакви срещи, на които да обсъдим с всички заинтересовани страни - членове на работната група, с ръководството на ССА, с МЗХ, с депутати - всички предложения и проекти на концепцията и структурната реформа. Настояваме за широко обществено обсъждане и максимална яснота по въпросите на целите, очакваните резултати, финансовата устойчивост на концепцията и отговор за съдбата на работещите в системата.

Реформа за науката е необходима, но не може и не бива да бъде извършвана без широко обсъждане, анализ и участие на всички ключови играчи. Горчивият национален опит показва несъстоятелността на предприети реформи, провеждани без участие на социалните партньори.

Докога в едно демократично общество реформите ще са свързани с политически решения , често за удовлетворяване на нечии интереси? Държавническият подход изисква да се създадат условия изграденото, съхраненото да функционира ефективно, но за това са необходими - познаване на проблемите, ясна цел на политика, сериозен финансов ресурс /а не оскъден/ и стратегия за постигането ѝ, подготвена от водещи аграрни учени.

Вярваме, че подетата обществена дискусия ще прерасне в официален диалог с всички заинтересованите страни и ще доведе до най-добрите решения за бъдещето на аграрната наука.